

**ENDÜSTRİ BÖLGESİNDE YAŞAYAN ORTAOKUL
ÖĞRENCİLERİNİN ÇEVREYE YÖNELİK DUYUŞSAL
EĞİLİMLERİ (DİLOVASI ÖRNEĞİ)**

**AFFECTIVE TENDENCIES OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS
TOWARD THE ENVIRONMENT IN LIVING INDUSTRY REGION
(DİLOVASI SAMPLE)**

*Bülent AKSOY**

Özet:

Bu araştırma; endüstri bölgesinde yaşayan ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik duyuşsal eğilimlerinde bir farklılaşmanın olup olmadığını belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik duyuşsal eğilimlerini ölçmek için Wisconsin Center for Environmental Education tarafından yayınlanan ve Karatekin (2011) tarafından Türkçeye uyarlanan "Çevreye Yönelik Duyuşsal Eğilimler Ölçeği" 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Kocaeli ili Dilovası ilçesinde 3 farklı ortaokulda öğrenim gören 330 öğrenciye uygulanmıştır. Verilerin analizi SPSS 17 istatistik programı kullanılarak yapılmıştır. Verilerin analizinde; betimsel istatistik, ilişkisiz örneklemeler için t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik duyuşsal eğilimlerinin orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine bu araştırmada 8. sınıf öğrencilerinin 7. sınıf öğrencilerine göre; çevreye karşı çok merak duyan öğrencilerin daha az merak duyan öğrencilere göre; çevreye karşı daha çok ilgi duyan öğrencilerin daha az ilgi duyan öğrencilere göre çevresel aktivitelere daha sık katılan öğrencilerin daha az katılanlara göre çevreye yönelik duyuşsal eğilimlerinin daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre, endüstri bölgesinde yaşayan ortaokul öğrencilerine verilecek çevre eğitiminin onların çevreye yönelik merak duygularını arttıracak, çevresel aktivitelere daha sık katılımını sağlayacak nitelikte olması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çevre Duyarlılığı, Çevresel, Duyuşsal Eğilim, Endüstri Bölgesi, Ortaokul Öğrencileri.

Abstract:

This research aims to determine whether there is a differentiation in affective tendencies towards the environment. For this purpose, to measure the affective tendency toward environment of secondary school students used "affective scale" which is published by Wisconsin Center for Environmental Education and adapted to Turkish by Karatekin (2011) was applied to 330 students studying in three

* Yrd. Doç. Dr., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı – Ankara abulent@gazi.ed.tr

Bülent Aksoy
Endüstri Bölgesinde Yaşayan Ortaokul Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Duyuşsal Eğilimleri
(Dilovasi Örneği)
Affective Tendencies of Secondary School Students toward the Environment in Living
Industry Region (Dilovasi Sample)

different secondary school students in 2013-2014 academic year in the province of Kocaeli Dilovası county in order to measure the affective tendencies of teacher trainees toward the environment. Data analysis was performed using SPSS 17 statistical software. Analysis of the data, descriptive statistics, t-test for unrelated samples, one-way analysis of variance (ANOVA) was used. As a result, secondary school students' affective tendency toward the environment is moderate. However, 8th grade students more positive to the environment than 7th grade students; the students who are so curious to the environment than low ones, students who are more interest to the environment than low ones and students participating environmental activities more frequently than less participants. According to these results, it is recommended that to be given to environmental education which secondary school students living in industrial area should increase their sense of curiosity towards the environment and enable them to participate more frequently environmental activities.

Key words: Environmental Awareness, Environmental, Affective Tendencies, the Industry Region, Secondary School Students.

GİRİŞ

Canlı varlıkların, hayatî bağlarla bağlı oldukları, etkiledikleri ve etkilendikleri mekân birimleri o canlının veya canlılar topluluğunun yaşam ortamı olan çevredir (Erinç, 1984). Dünyada Sanayi Devrimi'nden sonra, özellikle de 1950 yıllarından sonra nüfusun hızla artması, doğanın tahribi ve kirlenmenin artmasıyla risk altına girmiştir (Akın, 2009, s. 286). Nüfusun hızla artmadığı dönemlerde çevre sorunlarından hiç söz edilmiyordu. Çünkü endüstri olmayan küçük bir kasabadaki atıkları doğa kısa sürede zararsız bir duruma getirebiliyordu (Yavuz ve Keleş, 1983, s. 1). Bu durum çevrenin bütüncül olarak ele alınmasını ve küreselölçekte sahip çıkılmasını adeta zorunla hâle getirmiştir. Bu konuda küresel boyutta ilk önemli adım özellikle 1972 Stockholm Konferansı'dır. Bu tarihten sonra çevreye atfedilen önem ve çevre sorunlarına yönelik mücadele küresel bir boyut kazanmış ve yasal bir çerçeve kazanarak günümüze gelmiştir (Nazlıoğlu, 1991, s. 252).

Stockholm Konferansı sonrası uluslararası birçok konferans ve toplantıda en çok gündeme gelen ve tartışılan konulardan birisi çevre eğitiminin niteliği olmuştur. Özellikle 1977'de UNESCO ve UNEP'in işbirliği ile Tiflis'te toplanan Hükümetlerarası Çevre Eğitimi Konferansı'nda "Çevre Eğitimi"nin hedef, amaç ve esasları belirlenmiştir. Tiflis bildirgesine göre bir çevre eğitiminden beklenen amaç; bireylere çevre sorunlarına yönelik bilinç, bilgi, tutum ve becerikazandırmak ve bu sorunların çözümüne yönelik katılımlarını sağlamaktır (Ünal ve Dımışkı, 1999, s. 143). Kısaca çevre eğitiminin en önemli amacı, demokratik bir toplum içinde etkili, yaratıcı, sorumluluk sahibi ve katılımcı çevre okuryazarı vatandaşlar

yetiştirmektir (NAAEE, 2000: 2). Sonuçta bireylerin değer, tutum ve davranışlarında meydana gelecek değişiklikler daha iyi bir yaşam kalitesine ve daha yaşanılabilir bir çevrenin oluşmasına neden olacaktır (Joseph, 2009, s. 3; Aktaran: Aksoy ve Karatekin, 2011, s. 24).

1992 Rio Konferansı bu konuda uluslararası düzeyde adım atılan zirvelerden diğeridir. Konferansta IEEP, eğitime sürdürülebilir kalkınma boyutunu getirmekle görevlendirilmiştir. Sürdürülebilir kalkınma “insanlığı şimdiki ve gelecekteki ihtiyaçlarını karşılama potansiyelini arttırmak için kaynakların kullanılmasında, yatırımların niteliğinde ve teknolojik gelişimin yönlendirilmesinde yer alan değişim süreci” olarak tanımlanmış; ancak sürdürülebilir kalkınma ile gelecek nesillerin ihtiyaçlarına cevap verecek kaynaklar tehlikeye atılmadan bugünkü nesillerin ihtiyaçlarına cevap verilebileceği belirtilmiştir (Bozkurt, 2006, s. 212).

Çevreyi koruma konusunda çocuklarda yoğun bir çevre duygusu ve düşüncesi oluşturabilirse, çevreyi korumaya yönelik kanunlar yapmaktan daha etkili bir adım atılmış olacaktır (Öztürk ve Diğerleri, 1998, s. 99). Doğayı etkileyen en önemli etken devletlerin çevre politikaları değil, insanların çevre konularında rol alma istekleri ve çevreye verecekleri zararları en aza indirme çabalarıdır (Aydın, Doğan ve Başlar, 2007, s. 13; Aktaran: Aksoy ve Karatekin, 2011, s. 25).

Çevre eğitimi insanların kendileri ile kültürel ve biyolojik çevreleri arasındaki karşılıklı ilişkileri ve etkileşimleri anlamalarına ve bunun korunmasına uygun davranışlar ve hüneler kazanmalarına yardım sürecidir. Çevre eğitimi, çevre sorunlarının ulaşabileceği zararların boyutları düşünüldüğünde, her seviyedeki insanı ilgilendirmektedir. Eğitimin her kademesinde ve örgün, yaygın ve yetişkin eğitimi ile ilgilenen kurumlarda çevre eğitimine yer verilmelidir. Fakat zorunlu eğitim çevre eğitimi için en önemli başlangıç noktasıdır (Kulaksızoğlu, 1988, s. 269, 270).

Tablo 1: Türkiye’de Öğretim Kademelerine Göre Çevre Eğitiminin Amaçları

Program	Sınıf	Amaç
Okul öncesi		Doğa sevgisinin daha kolay ve daha kalıcı olarak kazandırılması
Hayat Bilgisi	2-4	Çevreye yönelik bilgi ve tutum geliştirme
Sosyal Bilgiler	4-7	Çevreye yönelik bilgi ve tutum geliştirme
Fen Bilgisi	2-4	Çevreye yönelik bilgi ve tutum geliştirme
Biyoloji	9-12	Çevreye yönelik bilgi, tutum, davranış ve becerileri geliştirme
Coğrafya	9-12	Çevreye yönelik bilgi, tutum, davranış ve becerileri geliştirme

(Aksoy ve Karatekin, 2013)

Bülent Aksoy
Endüstri Bölgesinde Yaşayan Ortaokul Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Duyuşsal Eğilimleri
(Dilovasi Örneği)
Affective Tendencies of Secondary School Students toward the Environment in Living
Industry Region (Dilovasi Sample)

Çevreye yönelik sahip olduğumuz değerlerimiz, tutumlarımız farkındalıklarımız, ve niyetlerimiz, duyuşsal eğilimlerimizi oluşturmaktadır. Eğer bir birey kişilerarası düzeyde bir çevre sorununu düşünüyor ve bu sorun bir eylemde bulunmayı gerektiriyorsa bireyin bu eylemde bulunmasını sağlayan tüm etkenler onun duyuşsal eğilimini göstermektedir. (Trudi Volk ve Mcbeth, 2001, s. 74). Literatür incelendiğinde duyuşsal eğilimler daha çok tutum başlığı altında incelenmiştir. Tutum, “yaşantı yoluyla organize olan, bireyin ilişki içerisinde olduğu bütün nesnelere ve durumlara verdiği tepki üzerinde yönlendirici ve dinamik bir etki yaratan zihinsel ve sinirsel hazır olma durumudur (Hogg ve Vaughan, 2007, s. 174; Aktaran: Aksoy ve Karatekin, 2011, s. 25). İnsanlar tutumlara sahip olarak doğmazlar, tutumları sonradan öğrenirler. Bir konu ya da objeyle ilgili tutum sahibi olmanın en açık yolu, o konu ya da objeyle ilgili bir deneyim geçirmektir (Kağıtçıbaşı, 2010, s. 128). Bütün zihinsel etkinlikler gibi tutumun oluşması da, öğrenme sürecinde ortaya çıkan bir olgudur (Tolan ve diğ., 1985, s. 260). Tutum ortaya konan bir davranış veya eylem değildir. Tutum davranışa hazırlayıcı bir eğilimdir. Davranışta farklılıklar yaratmak için tutumları değiştirmek birçok araştırmacı için anlamlı bir referans noktası oluşturmaktadır. Çünkü çevre eğitiminde çevre ile ilgili temel bilgilerin verilmesinin davranış değişikliğine neden olacağı inancına dayalı geleneksel yaklaşımın başarısız olduğu görülmeye başladığında çevre eğitimcileri kişilerin değer yargıları ve tutumları üzerinde durmaya başlamışlardır (Aydın, Doğan ve Başlar, 2007, s. 12; Aktaran: Aksoy ve Karatekin, 2011, s. 26).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada endüstri bölgesinde yaşayan ortaokul öğrencilerinin duyuşsal eğilimlerini belirlemek ve bu eğilimleri çeşitli değişkenler açısından incelemek amaçlanmıştır.

1. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları verilerin toplanması ve verilerin analizi üzerinde durulmuştur.

Araştırma Modeli

Bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama (survey) araştırması bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalardır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2009, s. 16).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Kocaeli ili Dilovası ilçesinde 3 farklı ortaokulda öğrenim gören toplam 330 öğrenci oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Endüstri bölgesindeki ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik duyuşsal eğilimlerini belirlemek amacıyla kişisel bilgi formu ve çevreye yönelik duyuşsal eğilimler ölçeği kullanılmıştır. Duyuşsal eğilimler ölçeği Wisconsin Center for Environmental Education tarafından yayınlanan “Environmental Education in Wisconsin: are we walking the talk? isimli raporunda lise öğrencilerinin çevre okuryazarlık düzeylerini belirlemek için kullandığı “High School Environmental Survey”den adı geçen kurumun izni alınarak kullanılmıştır. Ölçek Karatekin (2011) tarafından Türkçeye uyarlanmış ve yapılan geçerlik ve güvenirlilik çalışmasında Cronbach Alpha kat sayısı 0.78 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmada istatistiksel analizler SPSS 17 (Statistical Package for Social Science for Personal Computers) programı kullanılarak yapılmıştır. Ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik duyuşsal eğilimleri ile bağımsız değişkenler arasında, İlişkisiz (bağımsız) Örneklemeler İçin t-Testi ve İlişkisiz Örneklemeler İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizinde anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için de Scheffe Post Hoc oklu karşılaştırma testi kullanılmıştır. Ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik duyuşsal eğilim düzeylerini belirlemek için de betimsel istatistik kullanılmıştır.

2. BULGULAR

1. Ortaokul Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Duyuşsal Eğilim Düzeylerine İlişkin Bulgular

Tablo 2:Ortaokul Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Duyuşsal Eğilim Ölçeğinden Aldıkları Puanlarının Ortalaması

N	Madde Sayısı	Alınan En Düşük Puan Ortalaması	Alınan En Yüksek Puan Ortalaması	\bar{X}
330	27	1.59	4.56	3.23

Ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik duyuşsal eğilim düzeyini belirlemek amacıyla öğrencilerin çevreye yönelik duyuşsal eğilimleri 5 kategoriye ayrılmıştır. Bunlar:

1.00.....	1.80 arası çok düşük
1.81.....	2.60 arası düşük
2.61.....	3.40 arası orta
3.41.....	4.20 arası yüksek
4.21.....	5.00 arası çok yüksek düzey olarak tespit edilmiştir.

Bülent Aksoy
Endüstri Bölgesinde Yaşayan Ortaokul Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Duyuşsal Eğilimleri
(Dilovasi Örneği)
Affective Tendencies of Secondary School Students toward the Environment in Living
Industry Region (Dilovasi Sample)

Bu değerlere göre araştırmaya katılan endüstri bölgesinde yaşayan ortaokul öğrencilerinin duyuşsal eğilim puanları ortalamasının 2.61-3.40 aralığı olan orta düzey duyuşsal eğilim kategorisinde olduğu görülmektedir.

2. Ortaokul Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Duyuşsal Eğilimler Ölçeğinden Almış Oldukları Puanların Cinsiyete Göre Farklılığına İlişkin Bulgular

Tablo 3:Ortaokul Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Duyuşsal Eğilimler Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre Farklılığı İçin t- Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	S	t	p
Kız	168	85.98	11.46	-1.719	.087
Erkek	162	88.23	12.24		

Analiz sonuçlarına göre ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik duyuşsal eğilimleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(328)} = -1.719$; $p > .05$]. Bu bulguya göre kız ve erkek öğrencilerin çevreye yönelik duyuşsal eğilimlerinin benzer olduğu söylenebilir.

3. Ortaokul Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Duyuşsal Eğilimler Ölçeğinden Almış Oldukları Puanların Sınıf Değişkenine Göre Farklılığına İlişkin Bulgular

Tablo 4:Ortaokul Öğrencilerinin Duyuşsal Eğilimler Ölçeği Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Farklılığı İçin t- Testi Sonuçları

Sınıf	N	\bar{X}	S	t	p
7	148	85.20	13.02	-2.564	.011
8	182	88.62	10.67		

Analiz sonuçlarına göre ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik duyuşsal eğilimleri sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$t_{(328)} = -2.564$; $p < .05$]. 8. Sınıf öğrencilerinin ortalama puanlarının 7. Sınıf öğrencilerine göre manidar biçimde daha yüksek olması sınıf düzeyi arttıkça çevreye yönelik duyuşsal eğilimlerin de arttığını göstermektedir.

4. Ortaokul Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Duyuşsal Eğilimler Ölçeğinden Almış Oldukları Puanlarının Çevre Merak Düzeyine Göre Farklılığına İlişkin Bulgular

Tablo 5:Ortaokul Öğrencilerinin Duyuşsal Eğilimler Ölçeği Puanlarının Çevre Merak Düzeyine Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Fark Scheffe
Gruplar arası	3155.601	2	1051.867	7.913	.000	1-3 2-3
Gruplar içi	43334.024	327	132.926			
Toplam	46489.624	329				

Analiz sonuçlarına göre ortaokul öğrencilerinin çevreye karşı duyuşsal eğilimleri, çevreye duydukları merak düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$F_{(2-327)} = 7.913$; $p < .05$]. Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Scheffe testi yapılmıştır. Buna göre; çevreye karşı çok merak duyan öğrencilerin duyuşsal eğilim puanları ortalaması ($\bar{x} = 91.24$) ile orta düzeyde merak duyan öğrencilerin duyuşsal eğilim puanları ortalaması ($\bar{x} = 86.71$) ve çok az merak duyan öğrencilerin duyuşsal eğilim puanları ortalaması ($\bar{x} = 82.00$) arasında, çok merak duyan öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu bulguya göre çevreye karşı çok merak duyan öğrencilerin çevreye yönelik duyuşsal eğilimlerinin az merak duyan öğrencilere göre daha olumlu olduğu söylenebilir.

Tablo 6:Çevre Merak Düzeyi Değişkenine İlişkin Betimsel Veriler

Grup	Çevre Merak Düzeyi	N	\bar{X}	S
Çevre Duyuşsal Eğilim	1 Çok az merak ediyorum	87	82.00	12.29
	2 Orta düzeyde merak ediyorum	149	86.71	11.80
	3 Çok merak ediyorum	94	91.24	9.44

5. Ortaokul Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Duyuşsal Eğilimler Ölçeğinden Almış Oldukları Puanlarının Çevre Konularına İlgili Düzeyine Göre Farklılığına İlişkin Bulgular

Tablo 7: Ortaokul Öğrencilerinin Duyuşsal Eğilimler Ölçeği Puanlarının Çevre Konularına İlgili Düzeyine Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Fark Schfee
Gruplar arası	3463.791	2	1731.896	13.163	.000	1-3 2-3
Gruplar içi	43025.833	327	131.577			
Toplam	46489.624	329				

Analiz sonuçlarına göre ortaokul öğrencilerinin çevreye karşı duyuşsal eğilimleri, çevreye duydukları ilgi düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$F_{(2-327)}= 13.163$; $p<.05$] Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Scheffe testi yapılmıştır. Buna göre; diğer konularla kıyaslandığında çevreye karşı daha çok ilgi duyan öğrencilerin duyuşsal eğilim puanları ortalaması ($\bar{x}=91.75$) ile hemen hemen aynı ilgiyi duyan öğrencilerin duyuşsal eğilim puanları ortalaması ($\bar{x}=86.09$) ve çok az ilgi duyan öğrencilerin duyuşsal eğilim puanları ortalaması ($\bar{x}=83.25$) arasında, daha çok ilgi duyan öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu bulguya göre diğer konularla kıyaslandığında çevre konusunda daha çok ilgi duyan öğrencilerin çevreye yönelik duyuşsal eğilimlerinin diğer öğrencilere göre daha olumlu olduğu söylenebilir.

Tablo 8:Çevre İlgi Düzeyi Değişkenine İlişkin Betimsel Veriler

	Grup	Çevre İlgi Düzeyi	N	\bar{X}	S
Çevre Duyuşsal Eğilim	1	Daha az	80	83.25	14.02
	2	Hemen hemen aynı	152	86.09	11.02
	3	Daha çok	98	91.75	9.70

6.Ortaokul Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Duyuşsal Eğilimler Ölçeğinden Almış Oldukları Puanların Çevresel Aktivitelere Katılma Durumuna Göre Farklılığına İlişkin Bulgular

Tablo 9: Ortaokul Öğrencilerinin Duyuşsal Eğilimler Ölçeği Puanlarının Çevresel Aktivitelere Katılma Sıklığına Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi

Varyansın kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Fark Scheffe
Gruplar arası	1684.771	3	561.590	4.086	.007	1-4 2-4
Gruplar içi	44804.854	326	137.438			
Toplam	46489.624	329				

Analiz sonuçlarına göre ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik duyuşsal eğilimleri çevresel aktivitelere katılma sıklığına göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$F_{(3-326)} = 4.086$ $p<.05$]. Çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, çevresel aktivitelere çok sık katılan öğrencilerin çevreye yönelik duyuşsal eğilimler ölçeği puanları ortalaması ($\bar{x}=93.16$) ile hiç katılmayan öğrencilerin ($\bar{x}=86.60$) ve nadiren katılan ($\bar{x}=85.26$) öğrencilerin puanları ortalaması arasında, çevresel aktivitelere çok sık katılan öğrencilerin lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu bulgu çevresel aktivitelere çok katılan öğrencilerin çevreye ilişkin duyuşsal eğilimlerinin daha olumlu olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 10: Çevresel Aktivitelere Katılma Sıklığı Değişkenine İlişkin Betimsel Veriler

Branşlar	Grup	Çevresel aktivitelere katılma Sıklığı	N	\bar{X}	S
Çevre Duyuşsal Eğilim	1	Hiç	102	86.60	11.83
	2	Nadiren	88	85.26	13.20
	3	Bazen	103	86.93	10.04
	4	Çok sık	37	93.16	12.02

7. Ortaokul Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Duyuşsal Eğilimler Ölçeğinden Almış Oldukları Puanların Doğal Alanlarda Bulunma Sıklığına Göre Farklılığına İlişkin Bulgular

Tablo 11: Ortaokul Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Duyuşsal Eğilimlerinin Doğal Alanlarda Bulunma Sıklığına Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi

Varyansın kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Gruplar arası	769.807	3	256.602	1.830	.142
Gruplar içi	45719.817	326	140.245		
Toplam	46489.624	329			

Analiz sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının çevreye yönelik duyuşsal eğilimleri doğal alanlarda bulunma sıklığına göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$F_{(3-326)}=1.830$; $p<.05$]; Buna göre ortaokul öğrencilerinin doğal alanlarda bulunma düzeyinin çevreye yönelik duyuşsal eğilimlerinde etkili olmadığı söylenebilir.

Tablo 12: Doğal Alanlarda Bulunma Sıklığı Değişkenine İlişkin Betimsel Veriler

Branşlar	Grup	Doğ Alanlarda Bulunma Sıklığı	N	\bar{X}	S
Çevre Duyuşsal Eğilim	1	Hiç bulunmadım	43	83.28	13.03
	2	Nadiren bulundum	64	87.92	11.99
	3	Bazen bulundum	169	87.84	10.83
	4	Çok sık bulundum	54	86.76	13.60

3. SONUÇ VE TARTIŞMA

Ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik duyuşsal eğilimleri orta düzeydedir. Gezer, Çokadar, Köse ve Bilen (2006) araştırmalarında lise öğrencilerinin; Gökçe, Kaya, Aktay ve Özden (2007) ilköğretim öğrencilerinin, Deniz ve Genç (2007); Altınöz (2010); Timur (2011), Karatekin ve Aksoy (2012) öğretmen adaylarının çevreye yönelik tutumlarını yüksek bulmuştur. Bu sonuçların aksine Erol ve Gezer (2006) üniversite

Bülent Aksoy
Endüstri Bölgesinde Yaşayan Ortaokul Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Duyuşsal Eğilimleri
(Dilovasi Örneği)
Affective Tendencies of Secondary School Students toward the Environment in Living
Industry Region (Dilovasi Sample)

öğrencilerinin çevre sorunlarına karşı tutumlarının genel olarak zayıf olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Kız ve erkek ortaokul öğrencilerin çevreye yönelik duyuşsal eğilimleri benzer bulunmuştur. Bunun aksine Şama (2003); Çabuk ve Karacaoğlu (2003); Özmen, Çetinkaya ve Nehir (2005); Gezer, Çokadar, Köse ve Bilen (2006); Erol ve Gezer (2006); Gökçe, Kaya, Aktay ve Özden (2007); Ek, Kılıç, Ögdüm, Düzgün ve Şeker (2009); Kaya, Akıllı ve Sezek (2009); Sam, Gürsakal ve Sam (2010), Karatekin ve Aksoy (2012) gibi birçok araştırma sonuçlarına göre kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre çevreye yönelik tutumları daha olumludur.

8. sınıfta öğrenim gören ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik duyuşsal eğilimleri 7. Sınıf öğrencilerine göre daha olumlu bulunmuştur. Bu sonuç Çabuk ve Karacaoğlu (2003); Akbaş (2007), Ek, Kılıç, Ögdüm, Düzgün ve Şeker (2009) Sam, Gürsakal ve Sam (2010) Kibert (2000); Özmen, Çetinkaya ve Nehir (2005), Altınöz (2010), Erol ve Gezer (2006)' Aksoy (2013)'ün yaptıkları araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Bu araştırma sonuçlarında sınıf düzeyi yükseldikçe ya da yaş arttıkça çevreye yönelik olumlu tutumların da geliştiği görülmüştür.

Çevre merak düzeyi arttıkça ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik duyuşsal eğilimleri de olumlu bir şekilde artmaktadır. Bu sonuç Ökesli, (2008) ve Karatekin (2011), Karatekin ve Aksoy (2012), Aksoy (2013) tarafından yapılan araştırma sonuçları ile büyük ölçüde benzerlik göstermektedir.

Diğer konularla kıyaslandığında çevreye karşı daha çok ilgi duyan öğrencilerin duyuşsal eğilimleri daha az ilgi duyan öğrencilere göre daha olumlu bulunmuştur. Bu sonuç Ökesli, (2008) ve Teksöz, Şahin ve Ertepinar (2010), Karatekin (2011), Karatekin ve Aksoy (2012), Aksoy (2013) tarafından yapılan araştırma sonuçları ile örtüşmektedir.

Çevresel aktivitelere katılma sıklığı daha sık olan ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik duyuşsal eğilimleri çevresel aktivitelere hiç katılmayan ve nadiren katılan öğrencilere göre daha olumlu bulunmuştur. Bu sonuç Karatekin (2011), Karatekin ve Aksoy (2012), Aksoy (2013) tarafından yapılan araştırma sonuçları ile örtüşmektedir.

Öneriler

1. Endüstri bölgesinde yaşayan ortaokul öğrencilerinin doğal alanlarda bulunma sıklığını arttıracak doğa eğitimi projeleri ve doğa gezileri düzenlenmesinin yararlı olacağı önerilmektedir.

2. Ortaokul öğrencilerinin çevre merak ve ilgi düzeyini artırarak çevreye yönelik daha olumlu duyuşsal eğilimler geliştirmek için sosyal

bilgiler ve fen bilgisi derslerinde araştırma ve uygulamaya dönük proje ödevleri verilmesinin teşvik edilmesi önerilmektedir.

3. Endüstri bölgesinde yaşayan öğrencilerin çevre konusundaki duyuşsal eğilimlerini olumlu bir şekilde arttıracak gezilerin düzenlenmesi sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akın, G. (2009). *Ekoloji-Çevrebilim ve Çevre Sorunları*. Ankara: Tiydem Yayıncılık.
- Aksoy, B. ve Karatekin, K. (2011). Farklı Programlardaki Lisans Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Duyuşsal Eğilimleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 15 (3), 23-36. (2011). ISSN:1301- 370X.
- Aksoy, B. ve Karatekin, K. (2013). *Ortaöğretimde Çevre Okur Yazarlığı*. Ankara: Beyaz Kalem Yayıncılık.
- Altınöz, N. (2010). *Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Çevre Okuryazarlık Düzeyleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Bozkurt, O. (2006). Çevre Eğitimi,. M. Aydoğdu ve K. Gezer (Editörler). *Çevre Bilimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, K. E., Akgün, E. Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çabuk, B. ve Karacaoğlu, C. (2003). Üniversite Öğrencilerinin Çevre Duyarlılıklarının İncelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36 (1-2), 189-198.
- Deniş, H. ve Genç, H. (2007). Çevre Bilimi Dersi Alan Ve Almayan Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Çevreye İlişkin Tutumları Ve Çevre Bilimi Dersindeki Başarılarının Karşılaştırılması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (13), 20-26.
- Erinç, S. (1984). *Ortam Ekolojisi ve Degradasyonel Ekosistem Değişimlikleri*. I.U. Denizbilimleri ve Coğrafya Enstitüsü Yayınları.
- Ek, N., H., Kılıç, N., Ögdüm, P., Düzgün, G. ve Şeker, S. (2009). Adnan Menderes Üniversitesinin Farklı Akademik Alanlarında Öğrenim Gören İlk ve Son Sınıf Öğrencilerinin Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları Ve Duyarlılıkları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17 (1), 125-136.
- Erol, H. G. ve Gezer, K. (2006). Prospective Of Elementary School Teachers' Attitudes Toward Environment And Environmental Problems. *International Journal of Environmental and Science Education*, 1 (1), 65-77.
- Gezer, K., Çokadar, H., Köse, S. ve Bilen, K. (22-24 Kasım, 2006). Lise Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması: Buldan Örneği, *Buldan Sempozyumu*, ss.71-77.
- Gökçe, N., Kaya, E., Aktay, S. ve Özden, M. (2007). İlköğretim Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumları. *İlköğretim Online*, 6 (3), 452-468.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Günümüzde İnsan ve İnsanlar*. İstanbul: Evrim Yayınevi.

- Bülent Aksoy
Endüstri Bölgesinde Yaşayan Ortaokul Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Duyuşsal Eğilimleri
(Dilovasi Örneği)
Affective Tendencies of Secondary School Students toward the Environment in Living
Industry Region (Dilovasi Sample)
- Karatekin, K. (2011). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çevre Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karatekin, K. ve Aksoy, B. (2012). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çevre Okuryazarlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7 (1), 1423-1438. ISSN:1308-2140.
- Kaya, E., Akıllı, M. ve Sezek, F. (2009). Lise Öğrencilerinin Çevreye Karşı Tutumlarının Cinsiyet Açısından İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (18), 43-54.
- Kulaksızoğlu, A. (1988, 13-15 Ekim). Ekoloji, Çevre Sorunları ve Eğitim, *Fırat Havzası Birinci Çevre Sempozyumu Tebliğler*, Elazığ, Fırat Üniversitesi.
- NAAEE. (2000). *Excellence in Environmental Education: Guidelines For Learning (K-12)*. Rock Spring, GA: NorthAmerican Association for Environmental Education.
- Nazlıoğlu, D. M. (1991). *Çevre Eğitiminin Önemi, Çevre Üzerine*. Ankara: Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Yayınları.
- Ökesli, F. T. (2008). *Relationship Between Primary School Students' Environmental Literacy And Selected Variables in Bodrum*. Unpublished Master Dissertation, Middle East Technical University.
- Özmen, D., Çetinkaya, Ç. A. ve Nehir, S. (2005). Üniversite Öğrencilerinin Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 4 (6), 330-344.
- Öztürk ve Diğerleri (1998). *Çevre Eğitiminde Temel Kavramlar El Kitabı*, (Z. Ayvaz, Redaktör). İzmir: Çevre Eğitimi Merkezi Yayınları.
- Sam, N., Gürsakal, S. ve Sam, R. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Çevresel Risk Algısı Ve Çevresel Tutumlarının Belirlenmesi, *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E Dergisi*, (20).
- Şama, E. (2003). Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23 (2), 99-110.
- Timur, S. (2011). *Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Çevre Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tolan, B., İsen, G. ve Batmaz, V. (1985). *Ben ve Toplum Sosyal Psikoloji I*. Ankara: Teori Yayınları.
- Trudi L. Volk and Mcbeth W. (2001). Environmental Literacy in The United States, H. R. Hungerford, W. J. Bluhm, T. L. Volk, J. M. Ramsey (Eds.), *Essential Readings in Environmental Education* (2. Edition). Illinois: Stipes Publishing L.L.C. , ss. 73-86.
- Ünal, S. ve Dımışkı, E. (1999). Unesco-Unep Himayesinde Çevre Eğitiminin Gelişimi ve Türkiye'de Ortaöğretim Çevre Eğitimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (16-17), 142-154.
- Wisconsin Center for Environmental Education. (1994). *High School Environmental Survey*. Stevens Point, WI: WCEE.
- Yavuz, F. ve Keleş, R. (1983). *Çevre Sorunları*. Ankara: Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.